

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 – İlkbahar / Spring Sayı/Issue: 43
Sayfa / Page: 123-149
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info - Geliş/Received: 09.01.2019
Kabul/Accepted: 27.02.2019 - Araştırma Makalesi / Research Article

**TÜRKÇE EĞİTİMİNDE
YAZMA BECERİLERİNİ
GELİŞTİRMEYE YÖNELİK
KULLANILABİLECEK GERİ-
BİLDİRİM TÜRLERİ***

***TYPES OF FEEDBACK FOR THE
DEVELOPMENT OF WRITING
SKILLS IN TURKISH EDUCA-
TION***

Prof. Dr. Ali GÖER

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Türkçe Eğitimi ABD
ORCID: 0000-0002-6880-2611, gocer@erciyes.edu.tr

Arş. Gör. Rahime ŞENTÜRK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Türkçe Eğitimi ABD
ORCID: 0000-0003-3426-3629, rahime.senturk@omu.edu.tr

Öz

Bu çalışmada öğretim sürecinde geribildirim literatürdeki görünümünü ortaya koymak, işlevselliğini belirtmek ve öğretmenlerin yazma becerisini geliştirmede kullanabilecekleri geribildirim türlerine yönelik sınıflandırmaları ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma alanyazın taramasına dayalı bir derleme araştırmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır.

Öğrenme öğretme sürecinde iletişim öğelerinden biri olan geribildirim öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşimi sağlamaya yönelik önemli bir uygulama biçimidir. Çünkü geribildirim hem öğretmene hem de öğrenciye öğrenme düzeyi ile ilgili bilgi sunarak değerlendirme yapmalarını sağlar. Öğretmenin etkili bir rehberlik yapmasına, öğrencinin de eksikliklerini belirleyerek gidermesine yardımcı olur. Aynı zamanda geribildirim kullanımı öğrencilerin beceri gelişimine zemin sunarak öğretimin niteliğini artırır. Öğrenme sürecinde geribildirim etkili olması, içerik ve niteliğinin yapılandırılmış olmasına bağlıdır. Geribildirimlerin literatürdeki görünümünden hareketle yazma becerisinde kullanılabilecek geribildirimlerin belirlenmesi ve öğretmenlerin nerede, ne zaman ve nasıl geribildirim verilebileceğine ilişkin düşünsel alt yapıya sahip olmaları önemlidir. Bu nedenle çalışma sonucunda öğretmenlerin, öğrencilerin yazma becerisini geliştirmede kullanılabilecek geribildirim türleri belirtilmiştir. Bu geribildirim

* Bu çalışma, 04-06 Ekim 2018 tarihlerinde Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen XI. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulan metnin geliştirilmiş halidir.

türleri sözel, yazılı, düzeltici ve beden dili ile verilen geribildirimler olmak üzere sınıflandırılarak ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, yazma becerisi, geribildirim

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the appearance of feedback in the teaching process in literature to indicate its functionality and to reveal the classifications for the types of feedbacks that teachers can use in developing their writing skills. The study is based on a compilation of research literature review. In this study, document analysis technique which is one of the qualitative research methods is used.

Feedback, which is one of the communication elements in the learning teaching process, is an important application for the interaction between teachers and students because feedback provides both teachers and students with information about their level of learning. It helps teachers to make an effective guidance and also help students determine their deficiencies. At the same time, the use of feedback increases the quality of teaching by providing students with the ground for the development of skills. The effectiveness of feedback in the learning process depends on the structuring of its content and quality. It is important to determine the feedback that can be used in writing skills based on the view of the feedback in literature and to have an intellectual background about where and how teachers can give feedback. For this reason, as a result of the study, the types of feedbacks that teachers can use to improve students' writing skills are mentioned. These types of feedback are categorized as verbal, written, corrective and body language feedback.

Keywords: Turkish education, writing skills, feedback

Giriş

İnsanlar arasında iletişim aracı olan dil anlama ve anlatıma dayalı dört temel beceriden oluşur. Bu becerilerin edinimi belli dizgelerin takibi sonucunda dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak geliştirilebilir. Yazma becerisi diğer beceri alanları ile etkileşimli olarak en son edinilen karmaşık bir süreci kapsar. Yazma, diğer dil becerilerinin kazanılmasına bağlı olarak gelişen, insanın düşüncelerini geleceğe aktarmayı sağlayan, kalıcı ve yapay bir dil edimidir. “Herhangi bir konuda duygu, hayal ya da özgün fikirleri belli bir düzen ve bütünlük içinde yazıya geçirme işine de yazma denir” (Göçer, 2011: 178).

İlköğretim, temel becerilerin ve istendik davranışların kazandırıldığı dönemdir. Bu dönemde okul tarafından öğrenciye kazandırılan beceriler bireyin gelişim dönemlerini önemli ölçüde yönlendirmektedir (Kavcar, Oğuzkan ve Hasırcı, 2016: 80). Yazma becerisi, 2018 Türkçe

Dersi Öğretim Programında bireyin kendini etkili bir şekilde ifade etmesiyle birlikte benliğini geleceğe taşıma yöntemlerinden biri olarak anlam kazanır. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018)'de yazma becerisi “duygu, düşünce, bilgi ile görülen ve yaşananların yazıyla aktarılması, anlatılması etkinliği” olarak tanımlanmıştır.

Anlatım, bir konu ile ilgili duygu ve düşüncelerin söz veya yazı ile ifade edilmesidir. Anlatımın güçlü olabilmesi için bazı özellikleri taşıması gerekir. Duygu ve düşünceler gelişigüzel şekilde belli bir amacı olmadan ifade edilemez. Birey duygu ve düşüncelerini yazma ve konuşma anlatma becerileri ile aktarır. Yazma, metin oluşturma sürecidir. Diğer beceri alanlarına göre daha çok zaman gerektiren yazma becerisi beyinde yapılandırılmış düşüncelerin yazıya dökülmesi olarak da ifade edilebilir (Özdemir, 2007: 45). Zihinde oluşan şemalar ile metin bilgisi kullanılarak düşünceler yazıya aktarılabilir. Bu nedenle metin oluşturma süreci bireyin bilişsel özellikleri dahilinde ve metinsel ölçütlere ilişkin bilgi birikimiyle şekillenir (Solak, 2016: 104). Metin üretiminde konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğu gibi bilginin işlevselliğini artıracak metinsel ölçütlerde de yetkinlik sağlanmalıdır. Crowley & Bower (2010: 55) dilde her yapının farklı işlevi olduğu gibi metinsel ölçütlerin de metin üretim sırasında farklı görevleri bulunduğunu ve ölçütler arası bütünlüğün sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda çalışmada metin üretimi sırasında kullanılan bu ölçütlerin amacı metnin derin ve yüzey yapısı arasındaki orantı olarak belirtilmiştir. Metin üretiminde öncelikle metnin yüzey yapı ve derin yapı özellikleri üzerinde durulmalıdır. Yüzey yapı özellikleri olarak dil bilgisi, biçim, yazım, noktalama; derin yapı özelliklerinde ise anlatım ve içerik yönünde metne yeterlilik kazandırılır. Bu durum metnin planlı olarak bir amaç çerçevesinde oluşturulmasını sağlar. Metnin yüzey ve derin yapısı metnin konusu, türü ve amacı arasındaki bağlantı ile ilgilidir. Metin üretim sürecinde taslak plana dahil edilmesi gereken bu özellikler aynı zamanda yazma becerisinin karmaşıklığını da ortaya koymaktadır.

Yazma becerisinin daha çok zaman alması ve hem bilişsel süreçte hem de yazıya geçirilme aşamasında bazı ölçütleri gerektirmesi nedeniyle oluşan zorluklar birey üzerinde bu beceriye karşı bir kaygı oluşturmaktadır (Karakaya ve Ülper, 2011; Özdemir ve Erdem, 2011; Viau, 2015). Öğrencilerin kaygı düzeyini azaltmak ve yazma beceri gelişimini artırmak için öğretim sürecinde yazma uygulamalarına daha sık yer verilebilir ve üretilen metindeki eksiklikler öğrencilere bildirilebilir Aynı zamanda yazma becerisinin yapılan çalışma sıklığıyla gelişebileceği konusunda öğrenciye farkındalık kazandırılabilir ve her çalışma sonrasında öğrenciye geribildirim verilerek yazma becerisini geliştirmesi sağlanabilir (Lee, 2017: 35).

Geribildirim öğrencilere yazdıkları metinler konusunda bilgi verir. Ürettikleri metinlerin eksikliklerini tamamlayarak yazma becerisini geliştirmelerini sağlar (Matsumura, Patthey-Chavez, Valdés & Garnier, 2002: 10). Öğrencinin metin yazma ölçütlerini tanımasını sağlar. Bu durum metin yazarken dikkat edilmesi gereken noktalar konusunda öğrenciye yol gösterir (Paulus, 1999: 267). Bu konuda yapılan araştırmalar, öğrenci yazma beceri gelişimine ilişkin verilen geribildirimlerin öğretim sürecini olumlu yönde etkilediği, öğrencinin duygu ve düşünce aktarımında yeterli olgunluğa ulaşıp ulaşmadığı konusunda farkındalığı artırdığı, metin oluşturma süreci ile ilgili bilgi birikimini artırdığı için yanlış yapma sıklığının azalmasına katkı sağladığı yönündedir (Ferris, 1995; Çetinkaya ve Hamzadayı, 2011; Ülper, 2011; Ülper 2012; Çetinkaya ve Ülper, 2013; Reitbauer, Campbell, Mercer, Fauster & Vaupetitsch, 2013; Çetinkaya ve Köğçe, 2014; Lee, 2017; Bayat, 2019; Göçer, 2019).

Öğretmenlerin öğrenci yazma çalışmalarına verdikleri geribildirimleri inceleyen birçok çalışma öğretmenlerin geribildirim önemine ilişkin görüş birliği sağladığı ancak beceri alanlarına özgü kullanılabilir geribildirim türleri konusunda hangi aşamada, ne tür, ne zaman ve nasıl geribildirim kullanılacağı konusunda sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur (Clark ve Bergstrom, 1983; Erişen, 1997; Roland & Bee, 1997; Matsumura ve diğerleri, 2002; Stone ve Heen, 2015; Lee, 2017; Percell, 2017). Dolayısıyla yazma becerisine yönelik geribildirim türlerinin programda belirtilmesi öğretmenlerin farkındalığını artırarak uygulamalarda kullanımı geliştirebilir. Yazma becerisinin gelişiminde etkili olan geribildirimi öğretim sürecinde verimli bir şekilde kullanma öğretmenlerde farkındalık oluşturulması gereken bir konudur. Bu nedenle çalışma aşağıdaki araştırma soruları çerçevesinde öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik öğretmenler tarafından kullanabilecek geribildirim türlerini dört farklı açıdan betimlemeyi amaçlamıştır:

- 1) Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hangi tür yazılı geribildirimlerden yararlanabilir?
- 2) Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hangi tür sözel geribildirimlerden yararlanabilir?
- 3) Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede yapılan yanlışa yönelik hangi düzeltici geribildirim türlerinden yararlanabilir?
- 4) Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hangi beden dili ile verilen geribildirim türlerinden yararlanabilir?

Yöntem

Çalışma alanyazın taramasına dayalı bir derleme çalışmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Bu amaçla konu odağı merkeze alınarak alanyazında ulaşılan akademik çalışmalar incelenip değerlendirilmiştir. Sınıflandırmada konu çerçevesi içerisinde olduğu tespit edilerek incelemeye tabi tutulan kitap, kitap bölümü, bildiri, makale, yüksek lisans ve doktora tezlerinden yararlanılmıştır. Daha sonra konu alanına uygun içerikteki çalışmalar inceleme ve değerlendirme yapılarak konunun literatürdeki görünümü kategorik olarak ortaya koyulmuştur.

Doküman analizi, nitel araştırmalarda araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla problemle ilgili elde edilen yazılı veya görsel materyallerin incelenmesidir. “Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından oldukça önemlidir. Çünkü olguya ilişkin çok çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımların da incelenmesi ve sentezlenmesine imkan sağlayacak, bu da araştırmanın geçerliliğini artıracaktır” (Baş ve Akturan, 2016: 140).

Bulgular ve Yorum

Öğretim süreci içerisinde çeşitli türlerde sunulan geribildirim, öğrenciye hangi noktada bulunduğunu göstererek gelişim düzeyi hakkında bilgi verir. Böylece öğrenci beceri gelişimini engelleyen etkenleri farkederek ve geribildirimler sayesinde eksikliklerini tamamlar (Straub, 1997; Çubukçu, 2012; Reitbauer, Campbell, Mercer, Fauster & Vaupetitsch, 2013; Benligiray, 2014). Bu nedenle eğitim ve öğretim sürecinde öğrencilere değerlendirmeci ve betimleyici türde geribildirimler verilmelidir. Bu durum Türkçe Öğretim Programında (MEB, 2006: 214) “süreç içerisinde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmalarıyla öğretim sürecine ilişkin geribildirimler alınır ve varsa öğrenme eksiklikleri tamamlanır. Ayrıca bu uygulamalar öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine ve öğrendiklerinin farkına varmalarına da yardımcı olmaktadır” şeklinde belirtilmiş ve geribildirimleri öğretim sürecinde kullanmanın önemi üzerinde durulmuştur.

Alanyazında geribildirim sürecine ve öğrenci performansına olan etkisini araştıran birçok çalışma yapılmıştır. Weaver (2006: 381) ve Lee (2017: 42) öğrenciye verilen geribildirimlerin öğretimi kolaylaştırdığını ortaya koymuştur. Dökmen (1982: 71) tarafından öğretim sürecinde farklı türde geribildirim vermenin öğrenci beceri gelişimini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Karaca (2011: 1952) tarafından geribildi-

rimin öğrenmeyi kolaylaştırdığı; ancak geribildirim etkili olmasında açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Oral (2000: 62) tarafından öğretmenlerin öğretim sürecinde olumlu geribildirim yanı sıra genellikle olumsuz geribildirimde yer verdiği ve çeşitli türde geribildirim verme konusunda sorun yaşadıkları ortaya koyulmuştur. Erişen (1997: 47) tarafından yapılan benzer bir çalışmada öğretmenlerin öğretim sürecinde olumlu ve olumsuz değerlendirmeci geribildirimlere yer verdiği; ancak süreçte çeşitli türde geribildirimlere de yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Köğçe, Yıldız ve Aydın (2012: 15) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin öğretim sürecinde olumlu geribildirimde çok az yer verdiği tespit edilmiştir. Hattie (1987: 189) tarafından yapılan çalışmada geribildirim öğrenimi kolaylaştırma ve beceri geliştirme üzerinde olumlu yöndeki etkisini vurgulanmıştır. Coşkun ve Tamer (2015: 337) tarafından yapılan çalışmada ise yazma eğitiminde geribildirim türleri metni değerlendiren kişi bakımından (öğretmen/akran geribildirimi), iletişim biçimi bakımından (sözlü/yazılı geribildirim), övgü/yeri bildiren geribildirim, değerlendirenin tutumu bakımından (yapıcı/yansız/yıkıcı geribildirim), özgül ve genel geribildirim olmak üzere sınıflandırılmıştır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalara ek olarak Türkçe öğretmenlerinin öğrencide yazma becerisini geliştirmeye yönelik kullanılabilir geribildirim türlerine bir çerçeve oluşturmayı amaçlayan bu çalışmanın önemi öğretim sürecinin yapılandırılmasına sağlayacağı katkı açısından belirginleşmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan incelemeler ile elde edilen yazma becerisine yönelik kullanılabilir geribildirim türleri dört ulamda ele alınmış ve çalışmanın alt problemlerine göre bu bölümde açıklanmıştır.

Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu “Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hangi tür yazılı geribildirimlerden yararlanabilir?” şeklindedir. Türkçe öğretmenlerinin kullanabilecekleri yazılı geribildirim türleri aşağıda belirtilmiştir.

1. Metin Odaklı Bilişsel Geribildirim

1.1. Anlam Odaklı Geribildirim

Öğretmen metin odaklı bilişsel geribildirim (anlam odaklı geribildirim) verirken; *metni özetleyici yazılı geribildirim verme* (Örn; bu paragrafta doğanın insan hayatındaki öneminden bahsetmişsin vb.), özgülük odaklı yazılı geribildirim (konuyu farklı bir bakış açısıyla ele almışsın vb.), *problem odaklı yazılı geribildirim* (sınıfta senden başka yazmayan var mı?), *çözüm odaklı yazılı geribildirim* (yazdığın metni gözden geçirirsen sözcük tekrarlarını farkedebilirsin), *sınırlandırma/çerçeve oluşturma* (metni özetlemeyin, sadece yaratıcı bir başlık bulun), *açıklayıcı*

yazılı geribildirim (tümce tamamlandığında nokta koyuyoruz, noktadan sonra tümceye büyük harfle başlanır vb.), *kapsam odaklı yazılı geribildirim* (metnin yapı birimlerini oluştururken anlam bütünlüğü sağlamaya özen göstermelisin vb.) türlerinden yararlanabilir.

1.2. Anlatım Odaklı Geribildirim

- Övgü ifadeleri kullanarak yazılı geribildirim verme
 - ✓ Olumlu anlatımı övmeye yönelik verilen yazılı geribildirim (Kurguyla sonucu iyi ilişkilendirmişsin vb.)
 - ✓ Olumsuz anlatımı eleştirmeye yönelik verilen övgüsel yazılı geribildirim (Aferin sana! Sen hep böyle devam et, özne ve yüklem ilişkisini yine kuramamışsın! vb.)
- Metindeki anlatım odaklı geribildirim
 - ✓ Basitleştirme (Özet yazarken özetlediğiniz metnin ana konusunu vurgulamalısınız vb.)
 - ✓ Aşamalandırma (Konuyla ilgili yaratıcı bir bakış açısı geliştirin, kurguda yer alacak öğeleri belirledikten sonra artık düşüncelerinizi yazıya aktarabilirsiniz vb.)
 - ✓ İlişkilendirme (Kurguda canlandırdığınız karakterler metnin ana düşüncesini yansıtmıyor vb.)
 - ✓ Örüntü oluşturma (Olayları tasarlarken ana düşünceyi yardımcı düşünceler ve örneklerle desteklemelisin)
 - ✓ Konular arası ilişkilendirme (Bir önceki derste işlediğimiz nitelendirme sıfatını betimlemeler yaparak metnine yansıtmalısın)
 - ✓ Günlük hayatla ilişkilendirme/somutlaştırma ('Ecemler akşam bize gelecekler' ifadesini yazarken -ler eki birleşik yazılır değil mi Ecem?)
 - ✓ Sanal ilişkilendirmeler yapma (Yapay zekâ ve PC kodlarıyla ilgili bir metin olmuş vb.)

2. Ortama Dayalı Yazılı Geribildirim Verme:

Ortama dayalı yazılı geribildirimler; *birebir yazılı geribildirim verme* (metindeki olayları biraz daha geliştirebilirsin vb.) ve *herhangi bir ortamda yazılı geribildirim verme* (okul bahçesi, koridor, kantin vb.) şeklinde belirtilebilir.

3. Gelişme Odaklı Yazılı Geribildirim Türleri

Öğretmen beceri gelişimine yönelik geribildirim verirken; *gelişme yönünde yol gösterici notlar yazma* (bir önceki metninde daha fazla yazım

hatası vardı, metnini gözden geçirmen yazına yansımış), öğretici yazılı geribildirim (özel adları yazarken büyük harf kullanıyoruz), *yönlendirici yazılı geribildirim* (aynı sözcükleri tekrarlamamak için daha çok okuma yapmalısın), *motive edici yazılı geribildirim* (metindeki olay akışı ve kurgu harikaydı), *gelişme yolunu oluşturma* (sorunun bize verdiği sözcükleri inceliyoruz, düşüncemizde bu sözcüklerle bir kurgu geliştirerek yazıya aktarıyoruz vb.), *bilgi sağlayıcı yazılı geribildirim* (mi soru eki her zaman ayrı yazılır vb.), *içsel odaklı yazılı geribildirim* (yaratıcı düşünceler aferin!), *dışsal odaklı yazılı geribildirim* (yazını okuyamadım), *örtülü yazılı geribildirim* ('aydat' mı acaba?), *açık formda yazılı geribildirim* (metinde konu bütünlüğünü ve acıcılığı sağlamışsın), *sözsüz göstergeler ile verilen yazılı geribildirim* (↪, ←, →, ↓, * vb.), *performans dayalı geribildirim* (anlatımında daha net ifadeler kullanmaya başladın), *hedefe yönelik yazılı geribildirim* (metninde anlattığın konu soruda verilen deyim bağlantsız), *genel yazılı geribildirim* (güzel, aferin), *detaylı yazılı geribildirim* (bir sözcüğün sıfat olabilmesi için adı nitelemesi gerekiyordu sen burada fiil kullandın), *görev tarafından verilen geribildirim* (olaylar arasında bağlantı oluşturabilme), *görsel geribildirim* (şekil çizme, düzeltme işaretleri vb.), *biçimlendirici geribildirim* (tümceler arası bağlantıyı sağlamak için her zaman ad kullanmak yerine kahramanlara gönderimler yapabilirsin vb.) türlerinden yararlanabilir.

4. Amaç Kapsamında Yazılı Geribildirim Türleri

Öğretmen amaç kapsamında yazılı geribildirim verirken; övgü (ana düşünceyi yansıtan bir kurgu oluşturmuşsun), eleştiri (metinde vurgulanan anlamı özetinde bulamadım vb.), özet (başlığın metinle ilgili ama olaylara geliştirmeden peş peşe sıraladığın için metnin anlam bütünlüğü bozulmuş ve sonucu çok net belirtmişsin vb.), *eksikleri söyleme* (ana kahraman metindeki diğer kahramanlara göre sönük kalmış), eğitimsel odak (metinde doğadan çok tarımdan bahsetmişsin vb.), *birincil görev amacı* (önce yüklemi bul, sonra zarfları ararsın), *ders hedefleri* (bugün sizlerle anılarımızı paylaşacağız vb.), *konu hedefleri/kazanımları* (bu dersten sonra artık herkes öykü yazabilecek vb.), *tanılayıcı geribildirim* (buradaki kullanımın etken değil edilgen olmuş vb.) türlerinden yararlanabilir.

Amaca yönelik aynı zamanda *özgünlük* (*aşırı titiz* 'bütün arkadaşların çevreye zararını anlatırken sen, neslinin tükenme durumunu açıklamışsın çok yaratıcı, aferin', *normal* 'farklı anlamda bir başlık bulan oldu mu?', çok genel 'bunu daha önce düşünmemiştim'), *eleştiri* (soruda senden sözcüğün anlamını değil tümce içinde kullanmanı istiyor), *emir/ istek-rica* (lütfen soruyu tekrar okur musun?), *açık uçlu soru* ('ağızıyla kuş tutmak' deyimini başka hangi deyimle aynı anlamda kullanılır), *kapalı uçlu*

soru (şölen ne demekmiş?), *öneri* (bu paragrafı silebilirsin vb.), *silme/ekleme/düzelme* (sınav kağıtlarını inceleme, defter kontrolleri vb.) türlerinden yararlanılabilir.

5. Zaman ve Kapsam Bağlamında Yazılı Geribildirim Türleri

- ✓ Yazma öncesinde verilen yazılı geribildirim (Beyin fırtınası, girişte ön bilgi amaçlı etkinlik kağıtları vb.)
- ✓ Eş zamanlı olarak verilen yazılı geribildirim (kontrollerde imza, çizme, uyarı notu vb.)
- ✓ Geciktirilmiş yazılı geribildirim (defter, kompozisyon incelemeleri vb.)
- ✓ Kısmi yazılı geribildirim (İlk paragrafı inceleyerek kağıtları dağıtma vb.)
- ✓ Tam yazılı geribildirim (Metnin konusu özgün, ana düşünceyi yansıtıyor ve akıcı vb.)
- ✓ Özendirici yazılı geribildirim (Bu metindeki anlatımı diğer metinlerine de yansıtmalısın vb.)
- ✓ Tamamlayıcı yazılı geribildirim (Barışın simgesi olarak zeytin dalını da betimleyerek sonuca geçebilirsin vb.)
- ✓ Göreve ilişkin yazılı geribildirim (Metni açıklayıcı anlatım tarzıyla oluşturmuşsun ancak tanımları azaltmalısın vb.)
- ✓ Görev işleme yönelik yazılı geribildirim (İlk paragrafın güzel, ancak diğer paragraflar arasında bağlantı kurmamışsın, sonuçla ilişkilendirerek yeniden düzenle vb.)

6. Konu Odaklı Yazılı Geribildirim Türleri

Öğretmen, öğrenci yazma çalışmalarını değerlendirirken konu odaklı yazılı geribildirim türlerinde *sayfa düzeni*, *yazı güzelliği*, *kâğıt düzeni*, *kâğıt kullanımı*, *bütüncül kalite*, *metin türü*, *içerik oluşturma*, *başlık*, *giriş*, *ana düşünce*, *gereksiz bilgi* (yineleme, silme), *eksik bilgi* (ekleme), *yaratıcılık*, *konu gelişimi* (örnek, ayrıntı), *sonuç*, *tutarlılık*, *organizasyon*, *bölümler arası bağlantı*, *bölümler içi bağlantı*, *konu birliği/sürekliliği* alt kategorileri dikkate alınarak geribildirim verilebilir.

7. Meta-Dilbilimsel Olarak Verilen Yazılı Geribildirim

Öğretmen, meta-dilbilimsel olarak yazılı geribildirim verirken; *bağdaşıklık*, *dil kullanımına yönelik geribildirim*, *imla ve noktalama işaretleri*, *dilbilgisel özellik* (*Yazımsal-dilbilgisel*; ‘Tepe’nin t’sini küçük harfle yazabilirsin’, *Sözlüksel-Anlamsal*; ‘burada sözcüğün yan anlamını kullandığın için ana düşünceyi yansıtmamış’, *Sözdizimsel-Biçimbilimsel*),

olay kurgusu ve planlama, dil ve anlatım, mekanik özellikler, yazım, paragraflara ayırma, anlatım, sözcük kullanımı, uygun sözcük seçimi, sözcük dağarcığı, Türkçe sözcük, sözcük düzeyinde, tümce düzeyinde, biçem alt kategorilerine yönelik geribildirim türlerinden yararlanabilir.

8. Açıklayıcı Yazılı Geribildirim

Öğretmen, açıklayıcı yazılı geribildirim verirken; *başarıyla ilgili açıklayıcı geribildirim ve gelişmeyle ilgili açıklayıcı geribildirim türlerinden yararlanabilir.*

9. Değerlendirmeci Geribildirim

Öğretmen, değerlendirmeci geribildirimde bulunurken; *olumlu yazılı geribildirim, olumsuz yazılı geribildirim, yıkıcı yazılı geribildirim, yapıcı yazılı geribildirim, öz değerlendirme, renkli etiket verme (yıldız, imza vb.) ve not ile değerlendirme geribildirim türlerinden yararlanabilir.*

10. Odaklı ve Odaksız (Kapsamlı) Verilen Yazılı Geribildirim

- Ortalama geribildirim (idare eder vb.)
- Programlı (düzenli) geribildirim (Aşamalı olarak kontrol etme; 1. paragraf/düzeltilme, 2. paragraf/düzeltilme, geribildirim çizelgesi kullanma vb.)
- Seçilmiş yanlışa genel yorumlar yazma (Bütün metinlerinde *spor* sözcüğünü *sipor* yazmışsın)
- Ölçütsel geribildirim (2. tekil şahıs ile yazmamışsın vb.)
 - ✓ Birden fazla bilgiyi içeren geribildirimler (Eğer anlam bütünlüğü bozulmuyorsa ayrı yazmalısın, böylece tümcedeki vurguyu artırabilirsin vb.)
 - ✓ İyi bir çalışmanın nasıl olacağıyla ilgili bir kriterle verilen geribildirim (Yazma çalışması öncesinde taslak plan oluşturur vb.)

11. Elektronik Olarak Verilen Yazılı Geribildirim

Öğretmen elektronik araç-gereçlerle geribildirim verirken; *e-posta ile yazılı geribildirim, sohbet programları ile yazılı geribildirim, eğitim platformları ile yazılı geribildirim; ağ günlükler- bloglar ile yazılı geribildirim; akıllı uygulamalar ile yazılı geribildirim türlerinden yararlanabilir.*

12. Yönelim Yerine Göre Yazılı Geribildirim Türleri

- ✓ Sonuç bilgisi (Sonuçta ana düşüncüyü vurgulaman iyi olmuş vb.)

- ✓ Metin içi yazılı geribildirim (Sürekli aynı düşünceyi tekrar etmişsin vb.)
- ✓ Metin dışı yazılı geribildirim (Sayfa düzeni, noktalama işaretleri ve yazım yanlışlarını yeniden kontrol et vb.)
- ✓ Hem sorun hem çözüm içeren yazılı geribildirim (Metnini yazdıktan sonra tekrar okursan nerelerde anlatım bozukluğu olduğunu görebilirsin vb.)
- ✓ Biçime yönelik yazılı geribildirim (Bu bir gezi yazısından çok anı metni olmuş)
- ✓ İçeriğe yönelik yazılı geribildirim (Yaratıcı örneklerle konuyu geliştirmişsin vb.)
- ✓ Metnin küçük yapısıyla ilgili yazılı geribildirim (Bu paragraf metinden tamamen kopuk)
- ✓ Metnin büyük yapısıyla ilgili yazılı geribildirim (Anlam bütünlüğün sağlanmışsın vb.)
- ✓ Tanımı yazan öğrencinin tanıma karşılık gelen terimi yanlış yazmasıyla verilen yazılı geribildirim (*Aleyhtar* sözcüğü yerine *karşıt*, *karşı sözcüğünü kullan vb.*)
- ✓ Öğrencinin söylenen sembolü yanlış yazmasıyla verilen geribildirim (Üç nokta değil iki nokta üst üste demiştim, açıklama yapılırken iki nokta üst üste kullanılır vb.)
- ✓ Terimi söylenen sözcüğün yanlış yazılmasıyla verilen geribildirim ('Oriijinal' sözcüğünü yazarken 'i' harfini kullandım)
- ✓ Öğrencinin sözcüğü yanlış yazması durumunda verilen geribildirim (Yalnız sözcüğünde l harfini n yapacaksın, yanlış vb.)
- ✓ Araç-gerecin kullanım amacına ve yerine ilişkin verilen geribildirim (sözlük, ansiklopedi vb.)
- ✓ Kavramlar arası ilişkinin anlaşılmasında verilen geribildirim (İmtiyaz ve ayrıcalık zaten eş anlamlı sözcükler tekrar kullanmana gerek yok ki vb.)
- ✓ İspatı yapılamayan durumlara ilişkin verilen geribildirim (Burada düzeltme işareti kullanılabilir; takısız isim tamlaması da diyebiliriz vb.)

Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “*Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hangi tür sözel geribildirimlerden yarar-*

lanabilir?” şeklindedir. Türkçe öğretmenlerinin öğretim sürecinde kullanabileceği sözel geribildirim türleri aşağıda belirtilmiştir.

1) Metin Odaklı Duyuşsal Sözel Geribildirim Türleri

- Övgü (Metindeki olayları çok iyi kurgulamaya başladın vb.)
 - ✓ İçsel (özel) geribildirim (Gelecekte çok iyi bir köşe yazarı olacağına eminim vb.)
 - ✓ Dışsal geribildirim (Yazım ve noktalamadaki hatalarını da düzeltmelisin vb.)
- Öz düzenlemeye yönelik sözel geribildirim (Metnin okunabilirliğini artırmak için kısa tümceler kurmalısın vb.)
- Öğrenciye bir birey olarak sözel geribildirim (Bu metinle yarışmaya katılamazsın vb.)
- Metne eleştirisel olarak verilen sözel geribildirim
 - ✓ Yansız eleştiri
 - ✓ Yapıcı eleştiri
 - ✓ Kışkırtıcı eleştiri
- Motive edici sözler (Aferin, devam et vb.)
- Motivasyonun diğer formları (Dilan'ın metni gayet başarılı olduğu için bu kitabı ona vereceğim vb.)
- Değer ifadeleri ile geribildirim (Sorumluluğunun bilincinde olduğu için yazma çalışmalarından sürekli + alıyor vb.)
- Niteliksel ifadeler ile geribildirim (Önceden bölümler arası bütünlüğü sağlayamıyordun)
- Niceliksel ifadeler ile geribildirim (Metnin çok iyi sözlüne +5 puan vb.)
- Yansız ifadeler ile geribildirim (Yazısını bitirenler tekrar okusun vb.)
- Sınıfta adını söyleme (Bulem, kompozisyon çalışmanı yarışmaya gönderebilirsin vb.)

2) Metindeki Eksik Bölümleri İfade Etme Odaklı Verilen Sözel Geribildirim Türleri

Öğretmen, metindeki eksik bölümleri ifade etme amacıyla sözel geribildirim verirken; *bilgi sağlayıcı sözel geribildirim* (anlatıcının olayları 3. tekil şahıs ile anlatması olayları dışardan gözlemlediği anlamına gelir vb.), *açık formda sözel geribildirim* (yazı yazmadan önce 'hangi konuyla ilgili ne yazabiliriz' diye bir düşünelim), *performansa dayalı sözel geribildirim* (yazma çalışmalarına katılmazsan yazma becerini geliştiremezsin vb.), *sürece dayalı sözel geribildirim* (metni yazmadan önce kurguyu zih-

ninde yapılandırmadığın için olaylar kopuk kopuk oldu vb.) türlerinden yararlanabilir.

3) Yazma Ölçütünü Değerlendirme Sürecine Yönelik Verilen Sözel Geribildirimler

Değerlendirmeci sözel geribildirimlerde; *metinle ilgili olumlu sözel geribildirim* (atasözünü iyi betimlemişsin, güzel vb.), *metinle ilgili olumsuz sözel geribildirim* (verdiğim konuyu yanlış anladığın metninden anlaşılıyor vb.) türlerinden yararlanılabilir.

Öğretmen yazma ölçütünü değerlendirme sürecinde geribildirim verirken aynı zamanda *metin odaklı betimleyici sözel geribildirim türleri*-ne (giriş bölümünde uzamı tasvirin ve kahramanları olaya dâhil etme yeteneğinin gayet başarılı), *metinle ilgili başarıyı belirtme* (metnin kurgusu ve olay sıralaması iyi vb.), *metin oluşturmada başarıyla ilgili açıklama yapma* (metnin yapısal özelliklerine uyma vb.), *metin oluşturmada ilerleme/ gelişmeyi belirtme* (anlatımda akıcılığı sağlama vb.), *performansını özetleyici sözel geribildirim verme* (metni yarım bırakan anlatımını olumsuz etkilemiş vb.), *öz değerlendirme* (bir önceki değerlendirmemizde uygulamadığın birçok kurala bu metinde tamamlamaya çalıştığın sayfa düzeninden belli oluyor vb.), *metin içi geribildirim* (ana düşüncüyü yardımcı düşüncelerle desteklemişsin vb.), *metin dışı geribildirim* (sayfa düzeni korunmuş vb.), *yıkıcı geribildirim* (bu nasıl bir yazı vb.), *yapıcı geribildirim* (konuyla ilgili çarpıcı örnekler bulmuşsun vb.), *süreyi hatırlatma*, *ek süre verme*, *ipucu verme*, *açıklama yapma*, *korkutma* (notla, aileye haber vermekle, müdürle vb.), *azarlama*, *başarıyı veya başarısızlığı sınıfta belirtme*, *mahrum bırakma*, *tekrarlama*, *öğrenciden cevabını açıklamasını isteyerek yanlısını fark etmesini umma* (biz ekosistemde dengeyi koma adına farenin rolünü işledik, sen metnin devamında neden fare ve bulaşıcı hastalıklardan bahsettin? vb.) geribildirim türlerinden yararlanabilir.

- Yazma Ölçütünün Cevabını Söylemek

Öğretmen, yazma ölçütünü değerlendirme sürecinde *yazma ölçütünün cevabını söylemeye* yönelik geribildirim verirken; *doğrudan cevabı söyleme* (duyulan geçmiş zamanla birlikte kullanacaktın, gidilmişti vb.), *doğru cevabı tekrarlatma/yorma* (şimdiki zamanı 2. tekil şahısla birlikte kullandığında hangi ek geliyordu?), *kitaptan okutma* (kuralı bir daha oku bakalım vb.), *defteri inceletme* (geçen ders bu konuyla ilgili deftere ne yazmıştık?), *doğru cevabı söyleyip öğrenciden onun ne olduğunu anlamasını isteme* ('gelmiyorsun' -yor sence gelecek zaman eki mi? vb.), *bilen öğrenciye söz verme* türlerinden yararlanabilir.

- Yazma Ölçütünü Değerlendirme Sürecinde Yanlış Demek

Öğretmen, yazma ölçütünü değerlendirme sürecinde yanlış belirtirken; *doğrudan yanlış deme* (metindeki söylemlerin tutarlı değil vb.), *tekrar çözdürme veya tekrar inceleme, kuralı/ölçütü hatırlatma* (önce fiil ekini getirmelisin), *tanımı hatırlatma* (sözcük fiili niteliyorsa zarf olur demiştik vb.), çözüme devam etmesini talep etme, *sözcüğü/soruyu açıklama, önceliği hatırlatma, karıştırılan şeyi tanımlama veya nerede olduğunu söyleme* (3. tekil şahısta ek kullanma, 3. çoğul şahısta -lar eki gelir vb.), öğrencilerin yazım yanlış karşısında yalnızca “hayır, doğru değil” gibi sözel ifadeler kullanma, yazımın neden yanlış olduğuna yönelik açıklama yapmama, yanlış sınıfta tartışma, diğer yönetime yönlendirme geribildirim türlerinden yararlanabilir.

- Teyit edici sözel geribildirim (Özgürlüğü mü anlatmak istedin?)
- Teşhis edici sözel geribildirim (Aynı sözcüğü iki yerde farklı şekilde yazmışsın sence hangisini kullanmalıyız?)
- Birey temelli sözel geribildirim (Harfleri daha okunaklı yazmaya başladın vb.)
- Ürün temelli sözel geribildirim (Başlık ve içerik arasında ilişki kuramamışsın)
- Doğrulayıcı sözel geribildirim (Evet, böyle de düşünebiliriz)
- Kıyaslama esasına dayalı sözel geribildirim (Çağrı daha iyi yazıyor vb.)
 - ✓ Metni diğer öğrenci metinleriyle karşılaştırarak verilen sözel geribildirim (Sevgi daha düzenli yazıyor vb.)
 - ✓ Öğrencinin önceki performansıyla karşılaştırılarak verilen sözel geribildirim
- Düzey belirleyici sözel geribildirim
- Doğru veya yeterli yazımı almadığı takdirde, öğrencilere anlatılan konuyu çalışmalarını söyleme

4) Metin Oluşturmada ve Düzenlemede Amaca Yönelik Verilen Sözel Geribildirimler

- Pekiştirme Amaçlı Verilen Sözel Geribildirim Türleri

Öğretmen pekiştirme amacıyla sözel geribildirim verirken; *teşvik edici (cesaretlendirici) geribildirim, sorgulayıcı/merak uyandırıcı geribildirim* (sizce bu boşluğa hangi eki getirmeliyiz?), *yeterlik bildiren ifadelerle* (‘iyisin’ vb.), çabaya yönelik ifadeler, *istendik davranışların kalıcı*

olmasına yönelik verilen geribildirim (yazma çalışmalarınız düzenli olursa ilerde daha iyi metinler oluşturabilirsiniz), *derse ve yazma çalışmalarına etkin katılım sağlanması yönünde verilen sözel geribildirim*, *öğrenilen davranışların uygulanması için verilen sözel geribildirim* (bütün tümceleri şimdiki zamanda kullanmışsın ama bunu neden geçmiş zamanla yazdın?) türlerinden yararlanabilir.

- **Metin Odaklı Elektronik Geribildirim Türleri**

Öğretmen, metin odaklı elektronik geribildirim verirken; *video görüşmesi ile verilen sözel geribildirim*, *sesli görüşmeler ile verilen sözel geribildirim*, *sunuya yönelik verilen sözel geribildirim* (power point vb.) türlerinden yararlanabilir.

- **Zaman ve Kapsam Bağlamında Metin Odaklı Sözel Geribildirim Türleri**

Öğretmen zaman ve kapsam bağlamında metin odaklı sözel geribildirim verirken; *eklemlenmeye dönük/ genişletici sözel geribildirim* (bu konuyu seçerken metindeki kahramandan mı esinlendin?), *hızlı, kararlı ve doğru yazımları başka sorularla kontrol etme ya da 'evet, doğru, tamam, devam et' gibi kısa tepkiler belirtme*, *yazma öncesinde verilen sözel geribildirim* (yazmaya başlamadan önce gözlerimizi kapatıyor ve gözümüzde doğayı canlandırıyoruz), *yazma sırasında verilen sözel geribildirim* (buradaki sözcük hiç olmuş mu?), *yazma sonrasında verilen sözel geribildirim* (yazdıklarını bana vermeden önce bir oku, yanlış yazdığın sözcük varsa düzelt vb.) türlerinden yararlanabilir.

Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “*Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede yapılan yanı sıra yönelik hangi düzeltici geribildirim türlerinden yararlanabilir?*” şeklindedir. Türkçe öğretmenlerinin kullanabilecekleri öğrenci yanlışlarına yönelik düzeltici geribildirim türleri aşağıda belirtilmiştir.

- **Türe Yönelik Yazılı Düzeltici Geribildirim Türleri**

Öğretmen, türe yönelik yazılı düzeltici geribildirim verirken; *sözlüksel veya sesbilimsel düzeltici geribildirim*, *dilbilgisel veya söylemsel düzeltici geribildirim*, *edimsel ve sosyokültürel düzeltici geribildirim* türlerinden yararlanabilir.

- **Metin Odaklı Sözel Düzeltici Geribildirim Türleri**

Öğretmen metin odaklı sözel düzeltici geribildirim verirken; *yanlış (nötr) ifadeler ile düzeltici geribildirim verme*, *doğru yazımı söyleyerek düzeltici geribildirim verme*, *yazma ölçütüne yönelik soru sorma* (sence olaylar yeterince işlenmiş mi?), *eksik yapılan yerlerin söylenmesi, çözüme*

devam etmesini talep etme, söyletim ('Gözde etrafta aylak aylak dolaşmıştı' sence metnindeki bu ifade doğru bir kullanım mı? *kuralı basitleştirme* (yüklemleri tümcenin sonunda kullanmaya dikkat ederek yazmayı dene), *açıklığa kavuşturma talebi* (bu metninde uzayda dünyanın yerini betimlemeyi amaçlamış olmalısın? vb.), *yanlış deme* (*doğrudan yanlış deme, tekrar çözdürme veya tekrar inceletme, kuralı-ölçütü hatırlatma, tanımı hatırlatma*), *çözüme devam etmesini talep etme, sözcüğü/ soruyu açıklama, önceliği hatırlatma, karıştırılan şeyi tanımlama veya nerede olduğunu söyleme* düzeltici geribildirim türlerini kullanabilir.

- Yazım yanlışlarını düzeltici geribildirim

Öğretmen yazım yanlışlarını düzeltici geribildirim verirken; *okuyucunun anlamasını engelleyen önemli yazım yanlışlarını düzeltici geribildirim* (özenenin yaptığı eylemi noktalama işareti kullanarak ayır, anlam karmaşası olmuş vb.), *okuyucunun anlamasını engellemeyen daha az önemli yazım yanlışlarını düzeltici geribildirim* ('aşağılara doğru koşmuş' metnindeki tümcede, neresi bu aşağılar?), *sık tekrarlanan yazım yanlışlarını düzeltici geribildirim*, sık tekrarlanmayan yazım yanlışlarını düzeltici geribildirim, *yalnızca bir öğrenci tarafından yapılan bireysel yanlışları düzeltici geribildirim* türlerinden yararlanabilir.

- Örtük düzeltme (Sözcüğü parmağıyla gösterme vb.)
- Doğrudan düzeltme ('boşboğaz' sözcüğünü birleşik yaz vb.)
- Yeniden biçimlendirme (Paragrafı yeniden oku gereksiz tümceleri çıkar)
- Üst-dil geribildirim (işaret, ipucu vb.)
- Belirgin düzeltme (Bu tümce anlatımın akıcılığını bozu yor vb.)
- Düzeltme sorusu ('hapşırma' mı 'hapşurmak' mı? vb.)
- İpucu verme (Birbiriyle bağlantılı tümceleri sıralarken hangi noktalama işaretini kullanıyorduk?)
- Form odaklı düzeltici geribildirim (Metinsellik ölçütlerinin çoğuna dikkat etmişsin)
- Fark etmeyi kolaylaştıran düzeltici geribildirim (Eminim hepiniz tümceler arası bağlantıyı bağlaç kullanarak sağladınız vb.)
- Vurguyla yanlışa dikkat çekme (Bir konudan başka bir konuya geçerken paragraf yapıyoruz değil mi?)
- Tüm yanlışları kodlama (konu, düzen, aktarım, noktalama, bü-

tünlük vb.)

- Defteri inceletme
- Başka kaynaklara yönlendirme (kitap, defter vb.)
- Doğru cevabı seçme (Sen de okuduğumuz metnin birlik ve bütünlüğü sağlamada barışın önemini anlattığını söylüyorsun vb.)
- Öğrenme güçlüklerinin giderilmesi için verilen düzeltici geribildirim
- Metnin oluşturma süreci ile ilgili yazılı düzeltici geribildirim
- Doğrulama
- Yorum yapma
- İspatlamak için soru bırakılması (Tümcede anlam bozulmadığı için bağlacı ayrı yazabiliriz değil mi? vb.)
- Bilgi sağlayıcı düzeltici geribildirim
- Sözsüz göstergeler ile verilen düzeltici geribildirim (simgeler)
- Biçimlendirici geribildirim (Bu paragraftan sonra olaya geçebi lirsin vb.)
- Kitap/bilgisayar tarafından verilen yazılı düzeltici geribildirim
- Metin üzerine paraf, tik, yıldız vb. koyma
- Yanlış görmezden gelme veya doğru olarak kabul etme

Öğretmen yanlış görmezden gelmeye veya doğru olarak kabul etmeye ilişkin geribildirim verirken; *yanlış doğru olarak kabul etme, yanlış tamamen görmezden gelme, yanlış tekrarlayarak vurgulama* (sıfat-fiil eki diyorsun, emin misin?), öğrenciden cevabını açıklamasını isteyerek yanlışını fark etmesini umma (peki neden ‘gösteriyordu’ sözcüğü şimdiki zamanda kullanılmış?) geribildirim türlerinden yararlanabilir.

- Metin odaklı değerlendirmede yazılı düzeltme geribildirimi

Öğretmen metin odaklı değerlendirmede yazılı düzeltici geribildirime ilişkin; *girişim yok, tam doğru* (güzel betimleme vb.), *yarım doğru* (tümcelerin çözümlenmesi doğru fakat yazın hiç okunmuyor vb.), *yanlış* (konudan tamamen kopuk bir metin yazmışsın vb.) ulamlarında geribildirimden yararlanabilir.

- Metindeki yanlış söyleyerek düzeltici geribildirim verme

Öğretmenin metindeki yanlışla ilişkin söylemlerinde kullanabileceği düzeltici geribildirim türleri; *doğrudan cevabı söyleme* (‘anons’ sözcüğünü

sil yerine ‘duyuru’ yaz vb.), *doğru cevabı tekrarlatma/yorma* (metindeki tümcelerın çok uzun, bundan sonra metni yeniden düzenlerken neye dikkat edecekmişiz?), *kitaptan okutma* (ana kahraman kimdi metne bir daha bak bakalım?), *defteri inceletme* (bu ekle ilgili biz ne yazmıştık vb.), *doğru cevabı söyleyip öğrenciden onun ne olduğunu anlamasını isteme, bilen öğrenciye söz verme, savı uygulamaya koyup doğru olmadığını gösterme, karşıt örnek verme, diğer yönleme yönlendirme* (anılarını betimleyerek anlatmanı değil, sohbet metni oluşturmanı istemişim, böylece metinde tartışmacı bir anlatım biçimi de kullanabilirsin vb.), *basit ölçüde dönme* olarak belirtilebilir.

- İlişkilendirme

Öğretmen metin odaklı sözel düzeltici geribildirim verirken ilişkilendirme boyutunda; örüntü oluşturma (metni yazdıktan sonra gözden geçirin ve sonrasında bir başlık oluşturun vb.), *konular arası ilişkilendirme, günlük hayatla ilişkilendirme/somutlaştırma, sanal ilişkilendirmeler yapma* türlerinden yararlanabilir.

Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu “*Öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hangi beden dili ile verilen geribildirim türlerinden yararlanabilir?*” şeklindedir. Türkçe öğretmenlerinin kullanabilecekleri beden dili ile verilen geribildirim türleri aşağıda belirtilmiştir.

Yazılı Anlatımı Değerlendirmede Beden Dili ile Verilen Geribildirim Türleri

- Ödüllendirme (Alkış, tahtaya çıkarma, ek puan verme vb.)
- Onaylama

Öğretmen yazılı anlatımı değerlendirilmede beden dili ile verilen onaylayıcı geribildirimlerde; öğrencilerin doğru yazımlarını el-kol hareketleri, jest ve mimiklerle destekleme, gülümseme, başını sallama, öğrenciye yaklaşma türlerinden yararlanabilir.

- Cezalandırma

Öğretmen yazılı anlatımı değerlendirilmede beden dili ile cezalandırmaya yönelik geribildirim verirken; *fiziksel ceza verme* (tek ayak üstünde durma, tahtayı temizleme vb.), *yanlış görmezden gelme veya doğru olarak kabul etme, yanlış tamamen görmezden gelme, yanlış yazımlar karşısında kaç çatma gibi davranışlarda bulunma, yanlış yazımlar karşısında başını sağa sola sallama gibi davranışlarda bulunma, yanlış*

cevaplar karşısında sessiz kalıp öğrencilerden uzaklaşma, korkutma (not, aile, müdür vb.) türlerinden yararlanabilir.

Öğretmen yazılı anlatımı değerlendirmede beden dili ile geribildirim verirken; *onaylamama/beğenmeme* (parmak sallama, uyarı amaçlı tahtaya vurma vb.), *motivasyonel geribildirim* (baş hareketleri, gülümseme vb.), *belirsiz/gelişigüzel geribildirim*, örtülü geribildirim, sözsüz göstergeler ile verilen geribildirim, fiziksel temasta bulunma (başını okşama, omzuna dokunma vb.), *eksikleri gösterme*, *müdahaleci geribildirim*, *serbest bırakıcı geribildirim*, *gerektiğinde doğru yazımları görsel ve işitsel araçlar yardımıyla sunma* geribildirim türlerinden yararlanabilir.

Öğretmen yazılı anlatımı değerlendirirken beden dilinde niteliksel özellikler bağlamında *doğrudan geribildirim* ve *dolaylı geribildirim* (*altını çizme, kodlama, yuvarlak içine alma, sayfanın sol kenar kısmında yanlış sayısının belirtme* vb.) türlerinden yararlanabilir. Aynı zamanda öğretim sürecinde *değer ifade eden belirtkelerle geribildirim verme* (sorumluluğunu yerine getirme, empati kurma vb.) ve *düzeltilme işaretlerinden yararlanarak geribildirim verme* (→, ↪, ←, # vb.) türlerine de yer verilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Nitelikli metin oluşturma, yazma becerisi üzerinde sürekli çalışma yaparak gerçekleştirilebilir (Casterton, 1998: 82). Ancak bu yeterli değildir. Yazma çalışmalarının kontrol edilmesi ve eksikliklerin belirlenerek tamamlanmaya çalışılması gerekir. Birey ancak bu şekilde bir sonraki aşamada metni yeniden düzenleme bölümünde ilerleme gösterebilir (Zepeda, 2016: 103).

Öğretim sürecinde öğrencinin metnini inceleyerek geribildirimlerde bulunma öğretmen sorumluluğunda gerçekleştirilebilir (Cowie, Moreland & Otrell-Cass; 2013: 31; Göçer, 2018: 197). Bu nedenle metin oluşturma hem öğrencinin hem de öğretmenin sürece etkin katılımı ile sağlanabilir. “Neyi nasıl yaptığımız üzerine aldığımız geribildirim, öğrenme ve gelişimede temeldir. Daha iyi bir sonuç elde etmek için, gerekiyorsa daha fazla çalışma ve yaklaşımımızı değiştirme fırsatı verir” (Roland & Bee, 1997: 42).

Çalışmada öğretim sürecinde geribildirim kavramsal değeri, işlevselliği belirtilerek öğretmenlerin öğrenci yazma becerisini geliştirmeye yönelik kullanabileceği geribildirim türlerini sınıflandırma amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin öğrenci yazma becerisini geliştirmeye yönelik kullanılabilir geribildirim türleri; sözel geribildirimler, yazılı geribildirimler, yapılan yanlışlara yönelik düzeltici geribildirimler ve beden

dili ile verilen geribildirimler olmak üzere alt ulamlarla sınıflandırılmıştır. Yazılı geribildirimlerle öğrenciyi sadece not olarak değerlendirmenin aksine bir önceki yazma çalışmasına göre gelişimi, yazma düzeyi, bulunduğu nokta ile eksik bölümlerin açıklanmalı olarak veya düzeltme işaretleriyle belirtilmesi öğrencinin yazma becerinin daha hızlı ve olumlu yönde gelişmesi açısından oldukça önemlidir (Paulus, 1999; Oral, 2000; Hattie, Jhon & Timperley, Helen, 2007; Göçer, 2011; Maarof & Li Li, 2011; Rezaei, 2011; Ülper ve Çetinkaya, 2014; Çetinkaya, 2015; Jalaluddin, 2015; Lee, 2017).

Geribildirim etkili olabilmesi için tek yönlü değerlendirme dışında sözel geribildirim, düzeltici geribildirim gibi türlerine de yer verilebileceği gibi bu konuda öğrenci tercihleri de dikkate alınabilir. “Öğretmenler, öğrencilerin yazılı anlatımlarını sadece not vermek için değil, yazma becerilerindeki sorunlarını tespit etmek ve yanlışlarını düzeltmelerine yardımcı olmak için değerlendirmelidirler” (Göçer, 2018b: 56). Konuyla ilgili alanyazında öğretmenlerin değerlendirmede kullandıkları geribildirim türlerini, öğrenci geribildirim tercihlerini ve farklı beceri alanlarına yönelik verilen çeşitli türdeki geribildirimlerin öğrenci beceri gelişimi ve başarısına etkisini araştıran birçok çalışma yapılmıştır. Çetinkaya ve Köğçe (2014: 132) tarafından yapılan çalışmada Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere daha çok değerlendirmeci; matematik öğretmenlerinin ise daha çok betimleyici geribildirim kullandığı belirtilmiştir. Köğçe (2012: 289) tarafından matematik öğretmenlerinin öğrencilere değerlendirmeci ve betimleyici olmak üzere çeşitli türlerde geribildirim verdiği tespit edilmiştir. Çifçi (2017: 1030) tarafından yapılan çalışmada coğrafya öğretmenlerinin geribildirimi çok değerli bir öğretim yöntemi olarak belirttikleri ve öğretim sürecinde genellikle düzeltici, açıklayıcı ve doğrulayıcı geribildirim türlerini kullandıkları ortaya koyulmuştur.

Black ve Wiliam (1998: 10) tarafından geribildirim, öğretim sürecinde mutlaka kullanılması gereken ölçme aracı olarak tanımlanmış ve öğrencinin kendini geliştirmesinde temel etken olduğu vurgulanmıştır. Weaver (2006: 382) tarafından geribildirim, öğretmen ve öğrenciye düzey konusunda ulaşılabilecek amaç ve kazanılacak davranışlar ile ilgili bilgilendirmelerde bulunduğu belirtilmiştir. Ne zaman, nasıl geribildirim verilmesi gerektiğinin üzerinde durulmuş; ancak zamanında ve düzeye uygun olarak verilen geribildirim etkili olabileceğini ortaya koyulmuştur. Çetinkaya ve Hamzadayı (2011: 163) tarafından yazılı anlatımda akran geribildirimini verimli bir öğretim etkinliği olarak belirtilmiş; öğrencinin oluşturduğu metnin iç ve dış yapısına ilişkin aldığı akran geribildirimlerinin yazma becerisini geliştirmede önemli olduğu vurgulanmıştır. Ferris (1995: 37) tarafından geribildirim, öğrencinin yanlışlarını fark ederek

düzeltilmesine yardımcı olduğu; yazılı veya sözlü geribildirim vermenin öğretim sürecinin akıcı, etkili ve verimli olmasına katkı sağladığı belirtilmiş; öğrencilerin istendik yönde davranış değişikliği konusunda akran geribildirimlerinin önemi üzerinde durulmuştur. Köğce ve Baki (2012) tarafından geribildirim etkili olabilmesi için öğrencinin kişilik özelliklerinden çok performansına yönelik geribildirim verilmesi ve genel ifadelerden çok ayrıntılı, betimleyici söylemlere yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Benzer bir çalışmada William (1999: 23) tarafından geribildirim etkili olmasında öğrencilerin kişiliklerinden çok performanslarının değerlendirilmesi ve geribildirim uygulanmasında daha planlı çalışma yapılması gerektiği ortaya koyulmuştur.

Geribildirim öğretimi kolaylaştırma, öğrenciye bilgi sağlama, öğretim sürecinin temel unsuru olma gibi işlevlerini içeren bir diğer çalışma Richardson (2005: 390) tarafından yapılmıştır. Öğretim sürecinin işlevsel ve verimli olmasında önemli bir yere sahip olan geribildirim kullanımına ilişkin yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin başarı ve başarısızlık odaklı değerlendirmeci geribildirimlerden ziyade nerede ve nasıl yanlışların yapıldığını betimleyen ve düzeltme adımlarını içeren geribildirimleri tercih etmeye özen gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin kullandıkları geribildirimler becerilere göre taslak plan olarak tasarlanmalı ve süreci aksatmadan sunulmalıdır (Cowie, Moreland & Otrell-Cass, 2013: 36). Öğretim sürecinde değerlendirmeci geribildirim yerine daha çok betimleyici geribildirim tercih edilmelidir (Nitko & Brookhart, 2016: 107). Çünkü değerlendirmeci geribildirimde öğrenci sadece yanlışı olduğunu öğrenir. Ancak yanlışı nerede, nasıl yaptığını ve içeriğini öğrenemez. Dolayısıyla düzeltmeyi gerçekleştiremez ve geribildirim etkisiz duruma gelir. Betimleyici geribildirimde ise öğrenci eksikliklerini, başarılarını ayrıntısıyla farkeder ve ilerleme adımlarının neler olabileceğini belirler (Borich, 2017: 107).

Değerlendirmeci geribildirim alt ulamlarında yer alan sadece övgü veya sadece eleştiri başarı sağlamayabilir. Öğrenciye sunulan geribildirim açıklayıcı, düzeye uygun ve bilgilendirici olmalıdır. Böylece öğrenci bilgilerini doğrular veya yeni bilgiler oluşturur. Aynı zamanda başarılı performans hakkında bilgi edinir (London, 2003: 120). Öğrencinin güdülenmesini sağlayarak, performansını artırır. Öğretmene öğrenme süreci ve öğrencinin kavrama düzeyine ilişkin bilgi sunar. Böylece öğretmen öğretim ortamını etkili ve verimli olarak yönetebilir. Ülper (2012: 123) tarafından Türkçe ve edebiyat öğretmenleriyle yapılan çalışmada öğretmenlerin kullandıkları geribildirimlerin 'mekanik özellikler' ile 'dil/anlatıma' yönelik olduğu tespit edilmiştir. Çetinkaya ve Hamzadayı (2011: 160) tarafından yapılan çalışmada ise akran tercihleri incelendiğinde; öğrencilerin dil bilgisi yan-

İşlarına yönelik geribildirimlerden çok içeriği düzenlemeye yönelik geribildirim almayı tercih ettikleri belirtilmiştir. Matsumura ve diğerleri (2013: 20) tarafından öğretmenlerin öğrenci metinlerine verdiği geribildirimlerin genellikle mekanik özellikler odaklı olduğu tespit edilmiştir. Göçer (2011: 90) tarafından yapılan çalışmada öğretmen geribildirimlerinde, biçimsel özelliklere içerik özelliklerinden daha çok önem verildiği tespit edilmiştir. Bardine, Bardine ve Deegan (2000) tarafından geribildirim etkili olmasında, geribildirim sunuş şeklinin önemli olduğu belirtilmiş ve öğrenme üzerindeki etkisi incelendiğinde, işaretleme yönteminin diğer betimleyici biçimlere göre daha arka planda kaldığı ortaya koyulmuştur. Çetinkaya ve Hamzadayı (2011: 159) tarafından yapılan çalışmada akran geribildirimlerinde övgü türüne eğilimin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Fazilatfar, Fallah, Hamavandi ve Rostamian (2014) tarafından öğretmenlerin yazılı düzeltici geribildirim kullanımlarının öğrencilerin sözcüksel ve sözdizimsel karmaşıklığını olumlu yönde etkilediği ortaya koyulmuştur.

Öğretimin kalite ve verimini artırarak daha sağlıklı ilerlemesini sağlamada etkili geribildirim kullanma yöntemlerinin bilincinde olunması gerekir (Borich, 2017: 60). Süreç yönetiminde gelişigüzel tutum yerine plan ve taslak oluşturarak ilerlemek, öğretmenlere zaman yönetimi konusunda yardımcı olur (Finger & Bamford, 2010: 283). Bu nedenle öğretmenlerin geribildirim ile ilgili hizmet içi eğitim almaları sağlanabilir. Aynı zamanda öğretim programında veya kılavuzlarında yer alan ölçme ve değerlendirme bölümünün içeriğine dil beceri alanlarına özgü kullanılabilir geribildirim türleri yansıtılarak bu konuya ilişkin öğretmenlere farkındalık kazandırmak süreçte yapılacak uygulamaları da geliştirebilir. Öğrencilere verilen geribildirimler açıklayıcı, olumlu ve isteklendirici yönde olmalıdır. Geribildirimde mekanik özelliklere verilen önem yaratıcılığa, metin türüne, sözcük kullanımı gibi ulamlara da yansıtılmalı, kullanılan geribildirimlerin sunumunda eleştiri ve övgü dengede olmalıdır. Öğretmenler için geribildirim ile ilgili bilgilendirmeye yönelik seminerler düzenlenebilir.

Kaynakça

- Bardine, B., Bardine, M. & Deegan, E. (2000). Beyond the Red Pen: Clarifying Our Role in the Response Process, *Teaching Writing in the Twenty-First Century*, 94- 101.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2017). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri*. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayat, N. (Ed.). (2019). *Yazma ve Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Black, P. ve William, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education*, 5, 7-68.

- Benligiray, S. (2014). *Yönelimsel Bir Araç Olarak Çok Kaynaklı Geribildirim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Borich, G.D. (2017). *Effective Teaching Methods*. (Eighth Edition). Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Casterton, J. (1998). *Creative Writing*. London: Macmillan International Higher Education.
- Crowley, T. & Bower, C. (2010). *An Introduction to Historical Linguistics*. (Fourth Edition). New York: Oxford University Press.
- Coşkun, E. ve Tamer, M. (2015). Yazma Eğitiminde Geribildirim Türleri ve Kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 337-372.
- Cowie, B.; Moreland, J. & Orel-Cass, K. (2013). *Expanding Notions of Assessment for Learning*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Çetinkaya, G. ve Hamzadayı, E. (2011). Yazılı Anlatımı Düzenlemede Akran Dönütleri: Dönüt Türleri, Öğrenci Algıları. *Abant İzzet Baykal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 147-165.
- Çetinkaya, G. ve Köğçe, D. (2014). Ortaokul Türkçe ve Matematik Öğretmenlerinin Öğrencilere Verdikleri Sözel Geribildirimlerin İncelenmesi. *TSA*, 18(2), 113- 136.
- Çetinkaya, G. (2015). Examining Characteristics of Teacher Feedback in Organizing Written Texts. *International J. Soc. Sci. & Education*, 5(2), 322- 331.
- Çifçi, T. (2017). Coğrafya Öğretmenlerinin Geribildirime Yönelik Farkındalık Düzeyleri ve Kullanımı. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(29), 1011-1031.
- Çubukçu, F. (2012). *Teaching Skills*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (1982). Farklı Tür Geribildirimlerin (Feedback) Öğrenmeye Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 71-18.
- Erişen, Y. (1997). Öğretim Elemanlarının Dönüt ve Düzeltme Davranışlarını Yerine Getirme Dereceleri. *Eğitim Yönetimi*, 3(1), 45-61.
- Ergin, A. (2012). *Eğitimde Etkili İletişim*. (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Evans, D. (2006). *Philosophy of Education*. (Volume 4). Ankara: Philosophical Society of Turkey.
- Fazilatfar, A. M., Fallah, N., Hamavandi, M. ve Rostamian, M. (2014). The Effect of Unfocused Written Corrective Feedback on Syntactic and Lexical Complexity of L2 Writing. *Procedia Social and Behavioral Sciences, Volume 98*, 482-488.
- Ferris, D. (1995). Student Reactions to Teacher Response in Multiple-Draft Composition Classrooms, *TESOL QUARTERLY*, 29(1), 34-56.
- Finger, J.& Bamford, B. (2010). *The Classroom Teacher's Book of Management Essentials*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Göçer, A. (2011). Öğrencilerin Yazılı Anlatım Çalışmalarının Türkçe Öğretmenlerince Değerlendirilmesi Üzerine, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 71-97.
- _____. (2018a). *Türkçe Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme* (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- _____. (2018b). *Yazma Eğitimi* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- _____. (2018). Türkçe Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin Ölçme Değerlendirme Bileşenleri Ve Performans Göstergeleri Bağlamında İncelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 194-210.
- _____. (2019). Türkçe Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirmenini İşlevsellğine Etki Eden Önemli Bir Uygulama Tekniği Olarak Geri bildirim Kullanımı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 111- 126.
- Hattie, J. (1987). Identifying the Silent Facets of a Model of Student Learning: A Synthesis of Meta Analyses. *International Journal of Educational Research*, 11(2), 187-212.
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. 77(1), 81-112.
- Jalaluddin, M. (2015). Role of Direct and Indirect Corrective Feedback in Improvement of Hindi Students' Writing Skills. *American International Journal of Research in Humanities, Arts and Social Sciences*, 11(3), 159-162.
- Karaca, E. (2011). Öğretimde Geribildirimın Önemi, Gerekliliği ve Niteliğine İlişkin Öğrenci Algıları. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(2), 1951-1960.

- Karakaya, İ. ve Ülper, H. (2011). Yazma Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Yazma Kaygısının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 691-707.
- Kavcar, C.; Oğuzkan, F.; Hasırcı, S. (2016). *Türkçe Öğretimi*. (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Köğce, D.; Yıldız, C. ve Aydın, M. (2012). Elementary Mathematics Teachers' Feedback Behaviors: Student Teachers' Viewpoint. *Educational Research Association the International Journal of Research in Teacher Education*, 3(1), 13-20.
- Köğce, D. (2012). *İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Geribildirim Verme Biçimlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Lee, I. (2017). *Classroom Writing Assessment and Feedback in L2 School Contexts*. Singapore: Springer Nature.
- London, M. (2003). *Job Feedback*. Mahwah/New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Matsumura, L.C.; Patthey-Chavez, G.; Valdés, R. & Garnier, H. (2013). Teacher Feedback, Writing Assignment Quality and Third-Grade Students' Revision in Lower and Higher-Achieving Urban Schools. *The Elementary School Journal*, 103(1), 3-25.
- Maarof, N. & Yamat, H. & Li Li, K. (2011). Role of Teacher, Peer and Teacher-Peer Feedback in Enhancing ESL Students' Writing. *World Applied Sciences Journal 15 (Innovation and Pedagogy for Lifelong Learning)*, 29-35.
- McMillan, J. (2015). *Sınıf İçi Değerlendirme*. Arı, A. (Çev.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- MEB (2006). *Türkçe Dersi (6,7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- _____. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- Nitko, A.J. & Brookhart, S.M. (2016). *Educational Assessment of Students* (Sixth Edition). İstanbul: Pearson Yayınları.
- Oral, B. (2000). Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Dönüt ve Düzeltme Davranışları. *Eğitim Araştırmaları*, 2, 59-64.
- Özdemir, N. H. ve Erdem, İ. (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Alışkanlıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 101-125.

- Özdemir, E. (2007). *Yazımsal Türler* (6. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Paulus, T. (1999). The Effect of Peer and Teacher Feedback on Student Writing. *Journal of Second Language Writing*, 8(3), 265- 289.
- Rezaei, S. (2011). *Corrective Feedback in Task-Based Grammar Instruction: A Case of Recast vs. Metalinguistic Feedback*. Lap Lambert Academic Publishing.
- Reitbauer, M.; Campbell, N. & Mercer, S. (2013). *Feedback Matters: Current Feedback Practices in the EFL Classroom*. New York: Peter Lang Edition.
- Richardson, J. (2005). Instruments for Obtaining Student Feedback: A Review of the Literature. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 30(4), 387-415.
- Roland & Bee, F. (1997). *Yapıcı Geribildirim*. Ankara: İlk Kaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.
- Solak, E. (2016a). *Assessment in Language Teaching*. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- _____. (2016b). *Teaching Language Skills*. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Straub, R. (1997). Students' Reactions to Teacher Comments: An Exploratory Study, *Research in the Teaching of English*, 31(1), 91- 119.
- Stone, D.& Sheila, H. (2015). *Thanks for the Feedback*. UK: Penguin Random House.
- Sullivan, S. ve Glanz, J. (2015). *Okullarda Eğitim ve Öğretimi Geliştiren Denetim, Strateji ve Teknikler*. Ünal, A. (Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ülper, H. (2011). Öğrencilerin Ürettikleri Taslak Metinlerine Yönelik Geribildirim Almaya İlişkin Yeğleyişleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 11(22), 280- 300.
- _____. (2012). Properties of the Feedback Provided by Teachers to Draft Texts. *Education and Science*, 37(165), 122-136.
- Ülper, H. ve Çetinkaya, G. (2014). Identifying The Students' Corrective Textual Actions Towards Teachers Feedback. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 116, 227-230.
- Viau, R. (2015). *Okulda Motivasyon*. Budak, Y. (Çev.). Ankara: Anı

Yayıcılık.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zepeda, S.J. (2016). *Öğretim Denetimi*. Apaydın, Ç. ve Balcı, A. (Çev.), (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Weaver, M. (2006). Do Students Value Feedback? Student Perceptions of Tutors' Written Responses. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 31(3), 379-394.
- Wiliam, D. (1999). Formative Assessment in Mathematics. Part 2: Feedback. *Equals: Mathematics and Special Educational Needs*, 5(3), 8-11.